Նօ. 4734 — 1881 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2 ՉԱՐՇԷՆՊԻՀ   22 ԻՆՃԻ ՍԷՆԷ   Ղ.ԱԼԱԹԱՆԿԱ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 14 ՉԱՐՇԷՆՊԻՀ — Նօ. 4734

ՖԻԱԹԼԱՐ

Իսթանպօլ իչին
Պիր սէնէ մէճիտիյէ 7
Ալթը այ " 4
Իւչ " " 2

Պիր Նիւսխէ 20 փարա:

Թաշրալար իչին
Պիր սէնէ, մէճիտիյէ 10
Ալթը այ, " 5
Բօսթա խէրճէթի պիզէ այիտ տիր:

20 ՓԱՐԱ.

Մանզումէի Էֆքեար

ՄԻԻՆԱՏԻԻ ԷՐՃԻԵԱՍ

ԻԼԱՆԼԱՐ
Գիրինճի սէհիֆէ իչին սաթըրը 3 ղշ.
Իքինճի " " " 2 ղշ.
Իւչիւնճիւ " " " 1 ղշ.

Իլան սըրասընտա գօնուլմաքսըզըն իրսալ օլունան իլանլարըն սաթըրը 5 ղշ.

Մէքթուպլար Կ. Ց. Փանոսեան Խամինէ եազըլըր

Իսթանպօլտա, Գալաթասարայ Բէնչէնկիւղ-պազարընտա Իրաք խանընտա Ն. 41:

20 ՓԱՐԱ.

1297 ԻՅԼՈՒԼ 2   1298 ՇԵՎՎԱԼ 30

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Լօնտրա, 13 սեպտ.

Պէրլինտէն Տէյլի Թէլէկրաֆ ղազէթասընա պա թէլէկրաֆ խապէր վէրիլտիկինէ կէօրէ, Ռուսիա իլէ Ալմանիա պէյնինտէքի իթթիլաֆըն էսասը, Տաճիկ մըւլգաթընտա գարարլաշտըրըլաճագ, իշպու իթթիլաֆըն թէֆերրուաթը, Մ. Պիզմարգ իլէ Մ. Շապուրոֆ թարաֆլարընտան թանզիմ օլունաճագ տըր:

Աթինա, 13 սեպտ.

Լարիսատան պիլտիրիլտիկինէ նէզարէն, էվվէլքի բազար կիւնիւ, Լարիսանըն էպնիյէյի միրիյէսի Եունան գոմիսիօնունա թէսլիմ օլունմուշ տուր: Տիւն, սապահըն սաաթ 8ինտէ, չէհրէ պիր թապուր Եունան ասքէրի կիրմիշ, վէ սաաթ 10տա պիր Ֆըրգաի ասքէրիյէ, գըալը վէ գըալ ֆամիլեասընը վէ Եունան միլլէթինի ալգըշլաեան էհալինին հէեճանը միեանընտա, չէհրի մէզգիւրու իսթիլա էյլէմիշ տիր:

Գըալ Եօրկի, սեպտեմպէր սօնլարընա տօղրու եէալաթը ճէտիտէեէ պլմէթ իտէճէք տիր:

Թըրնօվօ, Ալմիրօ, Վօլօ, Բէլիօն, Ֆարսալ վէ Տօմօգօ Նահիյէլէրինի հավի օլան Լարիսա եէալէթինէ, Մ. Նիգօլա Հաճօբուլօ գօմիսէր վէ վալի թայինի գըլընմըշ տըր:

Լօնտրա, 13 սեպտ.

Վարնա տէմիր եօլու թահվիլաթը համիլլէրի, պու կիւն էօյլէտէն սօնրա, Գանօն Սթրիթ օթէլտէ պիր իճթիմա ագտ իթմիշլէր տիր:

Մէճլիսի մէզգիւր րէյիսի, Վարնա տէմիր եօլու թահվիլաթ սահապը սավալըն, Պէրլին ահտնամէսինէ վագը իմզա իտէն պիւեիւքլէ տէվլէթլէրէ պիլտիրիլմէսի լազըմ գէլէն օլտուղունու պէեան իթտիկինտէն, մէճլիս, աթիտէքի իքի գարարը վիրմիշ տիր.

1.— Թահվիլաթը մէզգիւրէ համիլլէրինին մէնֆաաթը իչին, Պուլկար հիւքիւմէթի, Պէրլին ահտնամէսինին օնունճու մատտէսի ահքեամընը իճրա իթմէլի տիր:

2.— Թահվիլաթը մէզգիւրէ համիլլէրի մէնֆաաթը իչին լազըմ կէլէն թէտապիրի իթթիխազ էյլէմէք իւզրէ, պիր գօմիթէ նասպ օլունմուշ տուր: Էկէր իգթիզա իտէր իսէ, Սօֆիատա, Տէրսաատէթտէ վէ մահալլը սայիրէտէ իշ կէօրմէք իչին, պիր մուրախաս տախի թային գըլընապիլէճէք տիր:

Լահէյ (Ֆիլէմէնք բայիթախթը), 13 սեպտ.

Սալթանաթը սէնիյէյէ սէֆիրի Մուրատ էֆէնտի, պու կիւն ֆիւճաէթէն վէֆաթ էյլէմիշ տիր:

Մարսիլեա, 13 սեպտ.

Բրէնս Նափօլէօն, Տէրսաատէթտէ միւթէվէճճիհէն ճիւմա իրթէսի կիւնիւ սէֆինէյէ րաքիպ օլմուշ տուր:

Բէթրէսպուրկ, 13 սեպտ.

Ռուսիա ղազէթալարը, Տաճիկ միւլգաթը Էվրօբա իչին եէնի պիր սուլհ թէհլիքէսի օլտուղունու պէեան իտիեօրլար:

(Լէվանթ Հէրալտ ղազէթասընըն թէլէկրաֆը)

Լօնտրա, 13 սեպտ.

Պու սապահքի թէլէկրաֆնամէլէր, Ժէնէրալ Կարֆիէլտին խասթալըղընըն շիտտէթլէնմէքտէ օլտուղունու պիլտիրիեօրլար: Միւշարիւնիլեյհին ագ ճիյէրլէրինտէն պիրինին ֆէնալաշտըղը անլաշըլըեօր:

Ճանի կէթօեօու պուլունտուղու գընտանտա էօլտիւրմէկէ, հասպսխանէ մուհաֆըզ չավուշլարընտան պիրի գաստ էյլէմիշ տիր:

ՄԻՒԹԷՆԷՎՎԻՅԷ

ՊԱՂՉԷ ՃԻՒԵԱՅԷԹԻ

Պու կիճէ Թարապիատա վագը Ինկիլիզ սէֆարէթխանէսի պաղչէսինտէ պիր ճիւեաֆէթ ճէչիտէ օ-լունմուշ, վէ մէզգիւր ճիւեաֆէթտէ վիւքէլայի ազամտան պազըլարը իլէ սիւֆերա հազըրաթը հազըր պուլունտուգտան պաշգա, Մըրգազ Պաթրիքը հազրէթլէրի, վէ չէնտ կիւնտէն Գըպրըզ ճէզիրէսինէ աւաճնորդըլուգ մէմուրիյէթինի իճրա իթմէք իւզրէ կիտէճէք օլան Գէր. Մովսէս վարդապետ Նիւպիւքեան տախի հազըր պուլունմուշլար տըր:

Ինկիլթէրրա սէֆիրի հազրէթլէրի, աւաճնորդ մումաիլէյհ իլէ քեմալի իլթիֆաթլա կէօրիւշմիւշ, միւմաիլէյհ Մովսէս վարդապետ իլէ, պիրճօգ կէօրիւշմիւշ, միլլէթճէ պագը մումաիլէյհլէր ոլմըշ, վէ Գըպրըզ աւաճնորդըլուղունու թէպրիք իտէրէք, իլթիֆաթլար էյլէմիշ տիր:

Պու կիճէքի ճիւեաֆէթ գէօրիւլմէմիշ տիր.)

Էրմէնի մէքթէպլէրինէ տայիր ալդըգըմըզ մալումաթա կէօրէ, էյլիւլ, էրմէնիլէրին տիւշար օլտուգլարը թազաղուգաթա իւզէրինէ միւտէմ մէքթէպէ լիւզում իւզրէ, էրմէնիսթանտա, մէքթէպլէրի ֆէվքալէհատէ գիւճաքլի պիր հալէ գօյուլմաք իչին, Գէր. Թեմա պիր մէքթէպ ճէմիյէթինին թէսիսինէ պաշլամըշ վէ Պաթրիք Ալիքէ իւզէրինէ էյլէմիշ տիր:

Ինկիլիզ ճիւլիւ Մանոյէլ նամ զաթ, պու քէրրէ Ֆրանսա տէվլէթի թարաֆընտան Տէրսաատէթ սէֆարէթի ամիւշէ-միւսթէշարլըղընա նասպ վէ թային օլունմուշ տուր:

Ինկիլթէրրա տէվլէթինին Մըսըր ժէնէրալ գոնսօլոսու օլուպ, Տէրսաատէթտէ պուլունան Մ. Մալէ, տիւնքի կիւն հարէքեթ իտէն Ռուսիա վափօրույլա մահալլի մէմուրիյէթինէ աւտէթ իթմիշ տիր:

Պապէլ նամ պէյլիք վափօրու, Վօլօստան իւչ պաթարեա գըրմըզը թօրուն ալարագ, Թարապիայա գարպ-պա միւթէվէճճիհէն հարէքեթ էյլէմիշ տիր:

Ավրուպա սահապը թահվիլաթը թարաֆընտան Տէրսաատէթտէ պուլունտուրուլմուշ օլան պարօն Մէեէր, մուգաաթէլէ տէվլէթի միւշարիւնիլեյհին Ուաշինկթըն սէֆիրի օլուպ, օրատան իսթիֆա իտէրէք, տայիմ վէքալէթինէ թային օլունմուշ տուր:

Թունուս վէ Ռուսիա սէֆաթխանէլէրինտէն գալտըրըլըճէք իւզրէ, տիւնքի կիւն Տէրսաատէթէ լիմանընա 26 բարչա Ինկիլիզ վափօրու կէլմիշ տիր:

Պու վափօրլար լիմանտա իքի իւչ սաաթ տուրմուշ տան, վէ քէօմիւրլէրինէ լազըմ կէլէն լէվազըմաթը ալտըգտան սօնրա, Գարատէնիզէ միւթէվէճճիհէն հարէքեթ իթմիշլէր տիր:

Արնաւուտլուգ իսլահաթընա մէմուր օլան Տէրվիշ բաշա հազրէթլէրինին մէմուրիյէթի եագընտա խիթամ պուլաճագը, վէ միւշարիւնիլեյհին եէրինէ, եալընըզ իսլահաթ իճրասընա մէմուր պիր տիկէր զաթըն թային օլունաճագը րիվայէթինին էլան տէվամ իթմէքտէ օլտուղունու, Լէվանթ Հէրալտ եազըեօր:

Խտարէի Մախսուսէ միւտիրլիկինին թաշրա րիւսումաթընտան պուլունան խտարէ գօմիսիօնու լաղվ իտիլտիկի կիպի, պաշգա իւնտէրճէ տախի իճրա իտիլմիշ, վէ պու սըրատա Նուրի պէյ իլէ Հաճճար վէ Միշէլ էֆէնտիլէրին մէմուրիյէթլէրինտէն աֆվ իտիլմիշ օլտուգլարը իշիտիլմիշ տիր:

Տիւնքի Փար տիւ Պօսֆօր տիեօր քի, մալիյէ գոմիսիօնու իլէ տային վէքիլլէրի տէօրտիւնճիւ տէֆա օլմագ իւզրէ, Պապը Ալիտէ, տայիրէյի մախսուսընտա թէճէմմիւ իթմիշլէր տիր: Խապէր ալտըղըմըզա կէօրէ, Օսմանլը գոմիսէրլէրի կէչէն իճթիմաէ մէվզըի պահս վէ միւզագէրէեէ գօնուլմագ իւզրէ մէյտան ալմըշ օլան Ռուսիա թազմինաթը հագգընտաքի մէսէլէյի հագգընտա Պապը Ալիճէ էլան պիր գարար վէրիլմէտիկինի պէեան էյլէմիշ օլտուգլարընտան, միւզագէրէմըզ թէհիրիւ օլմըշ տուր: Մալիմ տիր քի, տային վէքիլլէրի, իշպու Ռուսիա թազմինաթը, տայինլէր մէմուրիյէթ վէ վէքեալէթլէրի տախիլինտէ օլմասըղը պէեանըյլա, պու մէսէլէյի մէվզը պահս գըլմագ իսթէմիշլէր տիր, պունունլա պէրապէր, թէհատիւ իտէն չու իխթիլաֆ վէ միւշքիւլաթըն տախի պիր չարէի թէսվիեէ վաստէթալըյլա պէրթարաֆ իտիլէճէկի գաւիեն մէմուլ տուր:

Մէսէլէյի մէզգիւրէեէ տայիր Լէվանթ Հէրալտ տախի չէօյլէ եազըեօր.

Ռուսիա թազմինաթը հագգընտաքի ուհուտիւ ումումիյէ մէսէլէսինին պիրլէշտիրիլէրէք, իւքիսինէ պիրտէն պիր սուրէթի թէսվիյէ թէհարրի օլունմասը իչին, Օսմանլը գոմիսէրլէրի բլանընըն մէվգի իճրաեէ գօնուլապիլմէսինէ կէօրիւլէճէք միւշքիւլաթ, չիմտի հիւքիւմէթի Սէնիյէճէ տախի թէհագգուգ իթմիշ տիր:

Պու պապտէ Պապը Ալիտէն պիր թանզիմ, միւքէլէֆ Թարաֆընտան իմզա օլունարագ, խաքիբայի Շահանէեէ պիր մուխթիրէ արզ վէ թագտիմ օլունմուշ, վէ պունուն իրատէյի սէնիյէյի, գոմիսիօնու ութինքի իճթիմայընտէն էվվէլ, տահա Պապը Ալիճէ չէրէֆսուտուր իտէճէք օլտուղու պէեան օլունմուշ տուր:

Տային վէքիլլէրի, թէրք օլունան վարիտաթը տէվլէթին իտարէսի իչին թէչէքքիւլ իտէճէք եէնի մէճլիսին հայիզ օլմասը լազըմ կէլէն վէ հէր հալտէ իճրաաթըն խթիլաֆըն մանի տախի լազըմ կէլէճէկինէ տայիր պիր մուխթասար բաբօրթա թագտիմ էյլէմիշլէր տիր:

Պու մէսէլէնին միւզագէրէ վէ միւպահասէ, ինթիխապըն նիհայէթինէ գատար իմթիտատ իթմէսի, վէ Օսմանլը գոմիսէրլէրի պու մատտէեէ տայիր միւլահազաթ միւշահատէլէրինի, բէնշէնպէհ կիւնիւ պէեան իտէճէքլէրինի իֆատէ էյլէմիշ օլտուգլարընտան, օ կիւն իճթիմա իթմէք իւզրէ մէճլիս տաղըլմըշ տըր:

Սեպտեմպէրին պիրինճի կիւնիւ օլան տիւնքի սալը կիւնիւնտէն իթիպարէն, Շիրքէթի Խայրիյէ վափօրլարընըն րաքիպ օլաճագ միւշթէրիլէրին, իսքէլէլէրտէ պիլէթլէրինի ալմալարը լիւզում, Շիրքէթի Խայրիյէ իտարէսի թարաֆընտան գարար վէրիլմիշ իսէ տէ, պու մէսէլէ իճրա օլունամայարագ, իսքէլէլէրտէ պիլէթ ալմագ սաթմագ իչին պիրէր մէմուր պուլունմագ իւզրէ, իշպու իւսուլ մուգատտէմա թէվգիֆ օլունմուշ իտի: Սօն կիւնլէրտէ թարաֆընտան պիլէթ ալմաղա միւճպուր թուտուլմագ վէ պունունլա պէրապէր թէտապիրի լազըմէ իթթիխազ իտիլէրէք, գուլլէյի ալըճը Շիրքէթի Խայրիյէյէ տայիր լագըրտըյի պուսպութիւն գալտըրմագ իչին չալըշըլմագտա տըր:

Իսթանպօլ ղազէթասընըն պէեանընա կէօրէ, բազար աքշամը Խասգիւղտէ պէրպէր տուքեանընըն պիտիճէսինտէ զուհուր իտէն հարիգին Եօպա զուհուրըննի Թաշգընտէ իթմէք իւզրէ, պու քէրրէ սէրայէ հիւքիւմէթինտէ պիր թէտգիգ գոմիսիօնու աչըլմըշ տըր:

Պու գազանըն սուրիյէթլէ գուհուրա կէլտիկի գանըն օլունուեօր:

Մալիւմաթը ախըրէեէ կէօրէ, եալընըզ գօճա հաղըրէթլէրի Բահիշահինին ըիւքիւմեթլէր հիմայէսընտէ մախսուս պաղչէ արտալար գուրթարըլմըշ տըր: Եանկընտան գուրթարըլան պէ քիւլլիյէ, Եալըղ սէրտէ էտիլէն եանքնսատաքի խաս սահապլարը էկրէզ չիգ էլէմիշլէր տիր:

Խաս ահըր գախալըրինի նագլէ մախսուս օլուպ, պիր ահըր տէրսանէտէ պուլունան պիր թագըմ արապալար գուրթարըլամամըշ տըր:

Մէզգիւր հարիգէ տայիր Լէվանթա կէօրիւլէն մալումաթա նէզարէն, տօրթ քիշի պու մինասէպէթլէ թէլէֆ օլուպ, պունլար պօղուլմամըշլար տըր. անճագ եանկըն գուհուր իտէր իթմէզ պէյլիքէր չէօղլուք, սալը վէրիլտիքլէրինտէն, իշպու հայվանլար պիրպիրլէրինի իթմիշէրէ պաշլամըշլար, վէ իչլէ պու սըրատա մէրգումուն տէօրտ պիչարէեէ, պունլարըն առապալարը ալթընտա գալըպ էզիլմիշլէր տիր:

Մէզգիւր ղազէթանըն գավլինճէ, 60 գատար արապա եանմըշ, վէ վագը օլան զարար վէ զիեան 350 պին լիրաեա պալիղ օլմուշ տուր:

Մուհաճիրլէր գոմիսիօնու, Թարաֆը Շահանէտէն 150 Ինկիլիզ լիրասը իհսան պույուրուլմըշ, վէ էֆրատը սայիրէնին նագտէն վէրտիքլէրի իհսանաթը տախի պունա իլավէ էյլէմիշ օլտուղունտան, միւհթաճ օլան մուհաճիրլէրին չօճուգլարընա 1430 գաթ էլպիսէ եաբտըրմըշ, վէ պայրամտան պիրու թէվզի իթմէքտէ պուլունմուշ տուր:

Իսթանպօլ ղազէթասընըն րիվայէթինէ կէօրէ, չըգան հաֆթա Իսթանպօլտա, Հաւաթընտա ղաւէթ ֆագիր կէօրինէն պիր մուհաճիր վէֆաթ իտիպ, վէֆաթընտան սօնրա, նագտ օլարագ, մէրգումուն 40,000 լիրասը պուլունտուղու թահգիգ գըլընմըշ տըր:

Պէչիքթաշտա, մէրհում սուլթան Ապտիւլ Ազիզ խանըն Ինճիրլիքտէ պուլունան խալը, ֆագաթ իգամաթ իտէն կիւնկիւմէլի էֆէնտինին պիրիսինէ, ֆամիլեասըյլա պիրլիքտէ գալմագ իւզրէ, սէֆալէթ իչինտէ պուլունան պիր գաչ ֆագիր ֆամիլէլէրի գարարլաշտըրըլմագ իւզրէ, գէօրիւլէն պիր տէմիր ղազէթէ իլմանա իսնատ օլունուեօր:

Իսթանպօլտա մուհաճիր աղասը Նիկօ պօլիլի իմիշ:

Էվվէլքի աքշամ իւզէրի, Գալաթտա, սայիտէ գահվէճիլէրինտան Արսլան իսմինտէ պիր ատէմ, պիր մէյխանէտէ պուլունուրքէն, Սիւլէյման իսմինտէ տիկէր պիրիսի մէյխանէեէ կէլիպ, արալարընտա գուհուր իտէն միւնազաա իւզէրինէ, Սիւլէյման պըչաղը չէքէրէք, Արսլանը աթէշ էտէրինտէն եարալամըշ, վէ մէճրուհ Թարաֆը գալըպ-ըլտըթան խասթախանէեէ գալտըրըլմըշ, րիվայէթէ կէօրէ, օ կէճէ վէֆաթ իթմիշ, վէ գաթիլ տախի ալտ ու կիրիֆթ իտիլմիշ տիր:

Ալտըղըմըզ մալումաթա կէօրէ, գաթիլի մէրգում Սիւլէյման, մուգատտէմա Արսլանըն տամատը օլուպ, զէվճէսիյլէ պէյնլէրինտէ գավղա օլունսա, գարըն պէգէրի մէրգում Արսլան, գըզը իլէ տամատը արասընը պուլմագ, թէճասուպի Նիքեահը իչին չալըշտըղը կիպի, օ աղշամ տախի մէյխանէտէ իմիշ, օ էսնատա խըրսլանըպ իթմէք խըթէտիքտէ, նասըլսա Սիւլէյմանըն հիտտէթինի մուճիպ օլարագ, պու գաթլ վուգուա կէլմիշ, վէ գաթիլ տախի ճիւրմիւնիւ պու սուրէթլէ իգրար էյլէմէքտէ իմիշ:

Լա Թիւրքիտէ օգունմուշ տուր:

Սագըզտան ալտըղըմըզ խուսուսի մէքթուպլար, տիւրտէն եէնի պիր պիւեիւք միւթէհաղղիղ գուհուր կէլմիշ օլան զէլզէլէլէրին մուճիպ օլտուղու թէհլիքէլի ֆաճիաեը, վէ էհալինին եէնիտէն նէ եօլտա տուչար խէվֆ ու տէհշէթ օլտուղունու պիր սուրէթի միւթէէլլիմէտէ պէեան իտիեօրլար: Հարաքէթի մէզգիւրէ պիլ նիսպէ պազը պինալարըն խասարըթը մուճիպ օլմուշ իսէ տէ, մէմլէքէթին վէ քէօյլէրին էմնի թէհլիքէսի վէ ինսանըն եէնիտէն եէնիյէ տուչար թէլէֆ իթմիշ, վէ էհալիյի պիր տէֆա տահա հիրէթ պէրիշանը իխթիրաթ մէճպուրիյէթինէ տուչար էյլէմիշ տիր:

Խանէլէրին ինշասընտա չալըշըլմագտա օլան ամէլէ միեանընտա գուհուր կէլէն պազը գավղալար, հէր նէ գատար պիր կէօնա թէլէֆաթը մուճիպ օլմամըշ իսէ տէ, եէնի պունլարը բէք զիեատէ իւրքիւթիւպ, թագըմ թագըմ չէհրի թէրք էյլէմիշլէր տիր: Պըչ կէլմէզտէն էվվէլ, խանէլէրին ինշա օլունուպ պիթիրիլէճէքի մէմուլ իտիլիր իքէն, հարաքէթին թէքրար վուգուլու կէօրիւլմէսի, ճէզիրէնին իսթիգպալընէ բէք պիւեիւք մազարրաթը մուճիպ օլաճագ տըր:

Շիմտիյէ գատար Պէչիքթաշտա մէվգուֆ օլան Չիլի օղլու Տէմօսթէնէս էֆէնտինին, պու քէրրէ Պապը զապթիյէ հապսխանէսինէ նագլ օլունտուղունու Ավքի նամ Ռում ղազէթասը եազըեօր:

Շու Գարաքէօյ քէօբրիւսինտէն կէչիլ կիրմէքլիք մէճպուրիեէթինտէ պուլունան խալգ, աճապա մէզքիւր քէօբրինին աչըլըպ գաբանմասը, վէ արա սըրա վարօր վէ կէմի կէչիրիլինտէ սագաթլանմասըյլա, պիզզարուր աչըգ գալմասը պէլիեէլէրի սէպէպինտէն, նի՛չէ սաաթլար իչ վէ կիւճտէն օյմագտան, վէ խասթա պիր Թարաֆտան տիկէր Թարաֆա կէչմէք իւզրէ, խիթիֆ իլէ սանտալ վէ գաեըգլարա պինմէքլիք մուխաթարասընտան նէ՛ վագըթ գուրթուլաճագ տըր :

Նասըլ քի տիւն սապահ տախի մէզքիւր քէօբրիւ հէր նէ սէպէպի իսէ կիւնտիւզ վագթինէ գատար աչըգ գալըպ, խալգ իլէ պիր Թագըմ ածլար վէ արապալար, կիւնէշին գարշըսընտա սաաթլարճա պէքլէմէեէ մէճպուր օմուշ, վէ արալըգտա պիր չօգ եանքէսիճիլէր կէզմէքտէ պուլունմուշլար տըր :

Շու քէօբրինին վագըթսըզ աչըլմամասընըն եօնիւ ալընմասընա պիր չարէ պուլունամաեօր իսէ, պարի, քէօբրիւ միրուրիեէսի ալան մէմուրլար Թարաֆընտան, քէօբրինին աչըգ օլտուղու վագըթլար, խալգըն վէ ածլ վէ արապալարըն կէչմիքլէրինէ՛ տէ մի պիր չարէ պուլունամաեօր :

Պու խուսուս հագգընտա մէրճիինին նազարը տիգգաթընը տավէթ իտէրիզ :

—

Իսթանպուլ ղազէթասընտա օգունտուղումուզա կէօրէ, ախիրէն Պէյօղլունտա Թարլա պաշընտա խըրսըզլար պիր Ռում գարըսը իւզէրինէ հիւճում իտիպ, մէզպուրէնին մուգավէմէթինէ րաղմէն, սաաթըյլա, իչինտէ պէշ լիրա պուլունան ճըզտանընը գափըպ իթմիշլէր տիր :

—

Իզմիտ ճիվարընտա Թիւրէմիշ օլան հայտուտ ֆըրգալարը էֆրատընտան տէօրտ նէֆէրի, չըգան հաֆթա, Գարամուսալ վէ Ատաբազարը ճիվարընտա ախզ ու կիրիֆթ օլունմուշլար տըր :

—

Սէլանիք վիլաեէթի տախիլինտէ քեային Քէսէնտէրէ նահիյյէսի մագարըը օլան Բօլիրօզտա, պիր թէլէկրաֆ բըթաշխանէ թէէսիս օլունմուշ տուր :

—

Վիլաեաթը միւթէճավիրէտէ Թիւրէմիշ օլան հայտուտլուղուն մէննի խուսուսունտա, թէտապիրի լազըմէյի իթթիխազ իթմէք իւզրէ, հիւքիւմէթի Սէնիյյէ իլէ Պապը Ալի արասընտա մուխապէրաթ ճէրէեան իյլէմէքտէ տիր :

—

Մահը հալին ալաֆ. 3 Թարիխլիյլէ, Պէլկրատտան եազըլտըղընա կէօրէ, Սըրպիսթանըն գըալիեէթ օլմասը մէսէլէսինին պիր գաչ հաֆթաեա գատար գարարլաշտըրըլաճաղը, Նիմ րէսմի մալիւմաթտան անլաշըլմըշ տըր :

ՇԱՐԳԸՆ ԱԼՄԱՆ ՕԼՄԱՍԸ

—

Պէրլին գօնկրէսի, Մ. տը Պիզմարգ իչին, Շարգ մէսէլէսինէ միւտախէլէ իթմէեէ պիր վասըթա օլմուշ տուր : Միւշարիլէյհ, Ավստրիա տէվլէթիլէ ագտ իյլէտիկի իթթիֆագ սաեէսինտէ, մէսէլէյի մէզպուրէնին Ալման մէնաֆիյինէ մուվաֆըգ սուրէթտէ հալլինէ մուվաֆֆագ օլապիլէճէք տիր :

Իչպու սահիֆիլիք, Մ. Հէնրի Տիւբասինէնին Թէէլիֆ իյլէտիկի պիր րիսալէ իլէ պու քէրրէ Թաատիգ օլունմուշ տուր :

Միւէլլիֆի մէրգում տիեօր քի, Մ. տը Պիզմարգ, Ագտէնիզէ եագլաշմագ իչին Ավստրիալըլարը գուլլանմագտա տըր : Նօվի-Պազարըն խըթլըսը, չիմտիտէն Ավստրիաեը խասըա Ալմանիաեը (իքիսի տէ պիր շէյ տիմէք տիր), Ատալար տէնիզինէ կէօթիւրէն մուխապէրէ Թարիգլէրինէ, վէ Պօղազ իչի ճիվարլարընտա վէ Մըսըր իլէ Սուէյիշ գանալը գարշըսընտա քեային Սէլանիք լիմանընա սահիպ գըլմագտա տըր : Ալմանեա, Ավստրիա տէվլէթինին եէրլէշմէք իչին էն զիեատէ Թաճիլ իթտիկի նօգթալարտա, տէվլէթի միւշարիլէյհաեը Թէնսիգաթը Օսմանիեէյի տագըթըճը պիր նէվի ալէթ իթմիշ օլտուղտան պաշգա, տէվլէթի Օսմանիեէնին Թէէսիսաթընը Ալման իթմէք իչին տէ հիչ պիր շէյ տիրիղ իթմէմէքտէ տիր: Շէօյլէ քի Ալմանեա տէվլէթի, Թիւրքիաեա պիր Թագըմ մէմուրին վէ զապիթան կէօնտէրմէքտէ տիր քի, պունլար, մէմլէքէթին միլքիեէ վէ ասքէրիեէ պիւյիւք տայիրէլէրինի իսլահ իթմէք պէհանէսիյլէ, հագըգաթտէ Ալման անասըրընըն Թէվսիինէ եարտըմ իթմէք մէմուրիեէթինի մուքէլլէֆ պուլունմագտա տըրլար :

Վագթիյլէ, Պէրլինին Նազէթ Նասիօնալ ղազէթասը, իլէրուտէ զիեատէ մանէտար պիր միւտախէլէյի ինթաճ իտէպիլմէք իւզրէ, չիմտիլիք էմրի թիճարէթ վէ սանայի ճիհէթլէրիյլէ, Թիւրքիանըն չըմալ Թարաֆընտա եէրլէշմէլէրինի Ալմանլարա Թավսիյէ իթմէքտէ պուլունմուշ տուր :

Մ. տը Պիզմարգ եալըըզ Պուլկարիսթանտա Ալման մէմուրլարը եէթիշտիրմէքլէ իքթիֆա իթմէյիպ, Շարգ մէսէլէսինի տախի թէքմիլէն քէնտի եէտը իստարէսինէ կէչիրմէեէ չալըշըըղը մազնուն պուլունմագտա տըր, զիրա պիրտէն պիրէ Մըսըր իշլէրինէ տախիլ կիրիշէրէք, Ագտէնիզին տիկէր Թարաֆընա գատար հարէքէթի սայիրէսինի Թէվսի իյլէմիշ տիր :

Ալմանիա, ֆիեաթընը գըրըղը քեարլարը տէվշիրմէքլիքտէ տէ բէք կէվշէք տավրանմամըշ տըր : 1864տէ, Ավստրիա իլէ պիլ իթթիֆագ Տանիմարգա ալէյհինտէ իթտիկի միւհարէպէ, Ալմանիաեըն ալրաղընտա պիր տիքէն պրագմըշ իտի քի, օ տախի Բրակա աճտնամէսինին 5ինճի մատտէսի իտի : Մատտէյի մէզպուրէ ահքեամընճա, Բրուսիաեա իլհագ օլունան Շլէզվիկին ճէնուպի նահիյէլէրի, էհալիլէրինին րէյի իթթիճայի օլունտուգտա, մուվաֆֆագաթլարընը պէեան իթտիքլէրինտէ, եինէ Տանիմարգաեա իատէ գըլընապիլէճէքլէր իտի : Մ. տը Պիզմարգ, Պօսնա իլէ Հէրսէք էեալէթլէրինին Ավստրիա տաքիրի Թարաֆընտան խըթլա խութվէլէրինէ միւսաատէ իթտիկի զէման, չըմալ ճիհէթինտէն քէնտի Թէրթիպաթը բօլիթիգէյէսինէ մանի օլմագտա պուլունան մատտէյի մէզպուրէնին լաղվընը միւթթէֆիգինտէն խահիշ իտէպիլմիշ տիր : Ֆագատ Ալմանիա պաշ վէքիլինին Ավստրիա գարշըսընտա, էն զիեատէ մուհաֆազասը տէյիլ իսէ տէ, էն բարլագ մէնֆաաթը, պիր կէօմիւքիւ իթթիհատ տըր քի, պու սաեէտէ իքի մէմլէքէթ, Թարաֆէյնի ֆապրիքալարը հագգընտա իթթիֆագ իտէրէք, Շարգ իլէ օլան միւնաքալաթլարընտա, Թիճարէթ վէ սանայիլարընըն Թէվսիինի իլթիզամ իտէճէքլէր տիր :

Իշպու մուգավէլէ իչին ճէրէեան իտէն միւզաքէրաթ վէ մուխապէրաթ, բէք տէ սուհուլէթլէ վուգու պուլմաեըպ, չիմտիլէ գատար խիթամ պուլունաքլէն նէթիճէ տախի մուճիպի Թէշվիգ սուրէթտէ տիր : Մ. տը Պիզմարգըն Թիճարէթ նէզարէթինէ Թայինի, միւշարիլէյհին էֆքեարընտա, Պօսնա վէ Հէրսէք խութվէլէրինին իթմամը տիմէք օլան մէզքիւր կէօմիւքիւ ահտնամէսինէ քէնտի Թարաֆընտան վէրիլէն էհէմմիեէթի կէօսթէրիր :

Ավստրիա, Նօվի-Պազարտա օլուպ, չիմտի մատտէ իչի իքմալ իթմէք, վէ տահա զիեատէ իլէրիլէեէրէք, Սէլանիք իւզէրինէ եուրիւմէք, վէ իշպու լիմանը, Ավստրիա տէմիր եօլլարընըն բէսի խաթթը իթթիխազ իյլէմէքտէն իպարէթ տիր : Զաթէն պիր տէմիր եօլ մուգավէլէսի, Սէլանիկի Միթրօվիչաեա բաղթ իթտիրմէքտէ տիր: Իշպու պաշլանղըճ, Վարտար նէհրի վատիսինին էօթէ Թարաֆընտան Թէմտիտ օլունարագ, Ավստրիա-Մաճար շըմէնտէֆէրլէրինէ պիրլէշէճէք տիր քի, գաթէն պունլար տա Սիլեզիա, Սագսօնիա վէ Բրուսիա շըմէնտէֆէրլէրինէ մէրպութ պուլունտուգլարը հալտէ, Վիէննատան վէ Պէրլինտէն կէչէրէք, Պալթիգ վէ Ատալար տէնիզլի սէվահիլի պէյնինտէ տօղրուտան տօղրուեա պիր մուխապէրէ Թարիգի աչմըշ օլաճաղլար տըր : Լօնտրատան Տուվրէեա, վէ Բարիզտէն կէչէրէք Գալէտէն Մարսիլեաեա կիտէն պիւյիւք տէմիր եօլու, Եվրօբանըն գարպի իչին նէ իսէ, մէզքիւր Թարիգ տախի, մէրքէզի Եվրօբա իչին օ իթմէք օլաճագ տըր : Պունտան պէօյլէ Մարսիլեաեա րեգապէթ իտէճէք օլան, նէ՛ Թրիէսթէ, նէ՛ Ճէնովա, վէ նէ՛ տախի Պրինտիզի օլմաեըպ, մէզքիւր լիմանլարա րեգապէթ իտէճէք օլան Սէլանիք տիր : Համպուրկ շէհրի տօղրուտան տօղրուեա Սէլանիք իլէ մուխապէրէ իթմէեէ պաշլաեըպ, Շարգըն Թիճարէթի պու վէճհ իլէ էլէ կէչիրիլմիշ հալտէ, էմրի Թասառուֆտա սըղթըղ պունտան տահա կիւզէլ Թէտպիր խատալ օլունապիլի՞ր մի : Մարսիլեա Թիճարէթին իթթիպարընը ղայպ իտիպ, վէ Ֆրանսանըն Շարգտա պու ճիհէթլէ հայիզ օլտուղու նուֆուզ տա մահվ օլուրգըն, վէ Սէլանիկ շէհրի տէ, հէմ Ալման լիմանընա վէ հէմ Հինտիսթան իլէ Չինին Թիճարէթլէրի հալինէ կիրմիշ օլունտուղու Թագտիրտէ, Թիճարէթինէ պունտան տա կիւզէլ նէ՞ ախզը ինթիգամ օլապիլիր :

Ալման ղազէթալարը տախի, Ալմանեանըն իշպու հըրսը չամընը կիզլէմէյիպ, տահա կէչէնլէրտէ Նազէթ Նասիօնալ ղազէթասը, « Շարգ մէսէլէսի, պիզիմ իչին Ագտէնիզ մէսէլէսի տիր » տէմիշ տիր:

(Իօբանտօսս)

ԱԶԳԱՅԻՆ

—

ՄԷՆՉԱՐԷԻ ՄԻԼԻԹԷ

([illegible] 4733 [illegible])

Պունու թիւմմիլ, պիւյիւք շէհիրլէրին սէֆահըըը խօր կէօրմէք վէ քէօբէք փէյլէսօֆլուղու (չնական) վազ իթմէք իքթէզիյիզ. ինսանճա սէֆայա վէ կիւզէլ շիր ու սանաաթէ ահէնկէ, վէ հէր կիւզէլլիյէ խօրնատաճա վէ սօֆուճա սօուգ մէյիլ իթէմէյիզ. Հալթա ինսանըն իչի տոյկուլարընը Թաճրիք իտէն կիւզէլ սանաաթ տըր տէյի իգրար իտէրիզ. անճագ հէր իչի իչէր տախի նիզամըզ մէզպուրիզ Թուլթուլտուղու հալտէ, նատանիյէթ էսէրի քէնտի չիրքին սըֆաթընը կէօսթէրմէքտէ պուլունտուղուտան, օ՛ սըֆաթը մէյտանա գօյալըմ, ինքիլապ օլունմասընը արզու իտէրիզ:

Հէր իյի չէյլէր, հէր կիւզէլլիք Ալլահ Թաալէնին ինսանը միւքաֆէթլէրի տիր. էսքի Ռօմալը, հէր էյի անվալէ, հէր պէրէքէթէ, հէր կիւզէլլիյէ պիրէր իլահ Թայէնին իթմիշլէր իսէ տէ, քըլըթլիւքլէր վէ խիւսուսէբէրէսլիք անլէրին ճիւմլէսինի եէքէյին իսմէտ, եալընըզ պիր օլան Թանրը Թաալէյէ վէրմիշլէր : Վէ հէր մէզհէպ ագայիտի, քիլիսա տուսէլէրի տախի ումումի պիր իթիգատ իլէ հէր իյի չէյ Ալլահտան [illegible] իթիրաֆ իտէրլէր, լաքին պիզիմ եաշատըղըմըզ տիւնեա մէլայիքլէր տիւնեասը օլմատըղը իչին... չու կէօկլէրտէն ինսան օլունմուշ օլան հէր տիւրլիւ պէրէքէթի, սըրֆ սուրէթտէ րուհանի թութմալըպ, ճիսմանի հաեաթըմըզա տախի եարար օլմասընը միւհթաճըզ. վէ եէտը վահիտէ իմթիհալ օլունմալըպ, հէր քէսէ Թէվզի օլունան վէ տահա տօղրուսու հէր մէպտաի քէնտի միւնթէհի օլան մուհասսէնաթը պուլունտ տէյի արզու կէօսթէրիր իսէք, հէր ագըլ մալիք օլան ինսանըն արզու իթտիկի չէյ տիր պու արզու : Միսալ, Ֆրանսաճա « Ալօն զ'անֆան տը լա բաթրի, լը ժուռ տը կլուառ է թ'առիվէ » մառսէյյեզ Թէրէննիւմ օլունուր իսէ, անըն մագսատը օլան րուհ պիլէթին ահալիյէ Թէէսիր իսէ, չիւնքի անլէր Թէրէննիւմտէն միւթէէսսիր օլուրլար իսէ, ինսանլըղ, միլլէթիք, վաթան վէ պիր մագսատը մուհիպպէ վէնիհայէթ հէր իչի չէյլէր գանլարընը Թուլթուլտուրուր ճանլարընը պիւճիւտիւր, վէ գոյալէրինի հէյճան իտէր, սառքըլի չահանէ չայիր վասըթալըյլա Թիւրքիա կէնճլէրինին վաթանպէրվէրլիքլէրինի տավէթ իտէր, նասըլ քի միլէլի սայիրէնին տախի սաարի չարգըլարը պու մագսատէ պատը սըր : Տիմէք տիր քի նազմ մէլէրատէ վէ թէրէննիւմտէ պիր րուհ վար տըր, վէ օլ րուհ նէրէտէն նէչաթ իթմիշ իսէ, օնա տօղրու ճէլպ իտէր տիյէճէքտիր, տէյիլ քի մավագգաթ սուրէթտէ թամթը աճընըգ վէ պօրուլարըն սէսինտէն մանսուրըզ պիր Թէէսիր տըր :

Շիմտի ումում միլլէթլէրիզտէն մահսուսանէ մասդուր տիլէյէրէք, սուալ իտէրիզ. Մ. Պէշիքթաշլեան « Ընդ աստեղօք զի՞նչ կայ սիրուն » երգինտէն վէ սայիր ազգային երգլէրտէն ձ՛ սէնէտէն պէրու միլլէթճէ նէ՞ իսթիֆատէ օլունտու, միւթէվէֆֆանըն մէզարընա, ճէնազէ ալայընա հիւրմէթ օլունմասը մի. անը պէրթարաֆ իտէրէք, միւէլլիֆի միւթէվէֆֆանըն նիյյաթընտան, հիսսիյաթընտան պիր սէմէրէ գազանըլտը մը. խայըր. ազգային երգլէր օգունաճագ, միլլէթ աչըգ աթէշիլէ Թութուշաճագ եէրտէ, մուղայիրի օլարագ միլլէթտէ տահա գըզըշմաղ վէ սօուգ գանլըլըգ արթըր գանըն իտէրսին :

Շիւպհէ եօգ, պիզ հէր շէյին ճանըը պըրագըպ Թէնինէ, վէ էսասընը պըրագըպ հիւյէթինէ բիտայէթ իտէրիզ, նասըլ քի մէզարլարա հիւրմէթ իթմէյէ ալըշմըշըզ. մէզարլըղտա մուգատտէս տիր տէ, էյի պիր Թարիգ տիր պու, լաքին հայըֆ քի մէզարա կիրէնին էֆքեարընտան ուզագ գաչարըզ. եանի պիզ մէյտէ իչին, տօղրուլուղ իչին գան տէօքէնի գանըը մէզարըը մուգատտէս սայարըզ. լաքին Թութուղու մէսլէքինի սահիպլէրինի, կիւզէլլիքլէրինի լիսանէն իթիրաֆ իյլէր իսէք տախի ֆիլլան րէտտ իտէրիզ :

Թէճրիպէլէրիմիզտէն, ալէլխուսուս Թուալէտ մէնզուպէսինտէն միւթէէսսիր օլարագ, միլլէթ գա՛նըը ֆազիլէթ մալիք օլապիլիր. միլլէթճէ ասըլլարըլ լարըմլարըն էսէրի, նէֆսի Իսթանպուլտա պէնզէտմէքտէն պաշգա նէ իչին լըղվ իտիլիր. տիչալէսինէ, սանճաղլարա պիր հարէքէթ վէրիլմի՞շ մի, վիրիլէճէ՞ք մի : Էյէր վէրիլէմէզ իսէ, եախոսթ Թըրագգիեաթը էօյլէ պիր Թէէսիրէ հաճէթ եօգ իսէ, վէ սալթ էյլէնճէ վէ մուվագգաթ սուրէթտէ հէվէսէ օլուպ կէչիլմէք իսէ, մէտէնիեէթ վէ մանաարընտա իսթիֆատէ իրէճէք վէ նէթիճէսի սալթ էյլէնճէմէքտէն իպարէթ օլան պիր մէնզարէ, միւթէհարրիքէ սայըլան պիր միլլէթ իչին չէքըըֆ սայըլմաղըն, հալպուքի հէրպիր չիմտիլիք հայսիյէթինի չիւրիւթմէք տիր : Բաերկի, Թուածէտի խասոա Թէաթրօ օլունճաղլարը, պիր տէ սանճագլարտա կէօրիւլէն նատանիյէթ վէ պինապէրին չէքիլէն ղանձէթ, մէչագգաթ վէ զուլմլար ալթընտա էզիլմէքտէ օլան, վէ այնի հիւքիւմէտարըն միւսատիլ հիւքիւմիւ Թահթընտա պուլունան հէր սընըֆ Թէպաայի սալթանաթը Սէնիեէնին ահվալինի, վէ տիկէր Թարաֆտա միւլէրին խատէն պիր գըսմըն սէֆահըրը վէ Թամաեյուլլարընը Թաֆսիլէն Թէվսիֆ իտէր իսէ, պիր մուգայէսէ գասիտէսի Թէէլիֆ իթմիշ օլուրլար իտի, հէր քէսին չէֆգաթ ու մէրհամէթինի Թավէթ իյլէմիշ օլուրլար իտի, սէֆալէթին Թէնգիլի իչին :

Պու զիքր օլունան հէմիլի միւպահասաթտան խարիճ իթմէք իսթէնիլէն նէթիճէ չու օլաճագ քի, մէզհէպ վէ մէտէնիեէթ ինսան ճինսի իչին իքի համիլ բունալարը տըր. պուլլարըն ազլընլարը հէրնէ գատար աքօնիւչլէր, էնկինլիք իտէնլէր, նըսայէթինտէ վէ էսասը սարիհէլէրինտէ իքի բունարըն կէօզիւ պիր օլտուղու իլմ իլահի վէ սահի ֆէյլէսօֆլուղա ակեահ օլանա մալիւմ տիր : Քէզալիք պու իքի բունարըն տէօքիւլտիւքլէրի մահէլ պիր տիր, մէտէնիեէթ մէզհէպէ վէ մէզհէպ մէտէնիեէթէ. Մէզհէպսիզ մէտէնիեէթ, մանասըզ պիր լաֆըզ օլուր, վէ մէտէնիեէթսիզ մէզհէպ Թէասսուպլիւք, րիաքեարլըգ վէ Հազրէթիյէ գարշը հագարէթ սայըլըր : Մէզհէպին միւրիտի օլան մէտէնիեէթին, իչսար օլունաճագ մէմայէ ֆազիլէթ տիր : Ֆազիլէթսիզ մէտէնիեէթ կիլըլի վէ բէզմի պիր կէօսթէրիշ օլուպ, չիրքէթի պէչէրի բէրիշան իտէն պիր մէրասիմ Թարիզ սանըլըր : Ֆազիլէթի Թէֆթիշ իտէճէք օլուր իսէք, ինսան ճինսինին կիւթտիւկի Թարիգէ պիր Թէֆա ակֆը նիկեահ իթմէք լազըմ կէլիր, վէ անը սէյր իթթիքտէն սօնրա, պիր տէ ֆազիլէթ Թարիգինէ նազար իթմէք իճապ իտէր, վէ պէօյլէճէ պիրիլէրին բանալըզըլը, վէ տիկէրլէրինին ֆէնա չիրքինլիքլէրի Թէվսիֆէն նազար ու պէյան իթմէք իգթիզա իտէր : Պու սուրէթտէ պաշըն նէթիճէսինտէն պէնիմ աքլըմըն էքսէրիեէթինին կիտիշինտէ օլան հալը ղարայիպէյի նազար իտէրքէն սահիհ տիր քի ինսան ճինսինէ ղարըզ պիր հիճվէքարլըք աչըքլը օլաճաղըզ. էկէր պու հիճվէքարլըղտան ինթիֆայա իթմէք Թալիփ իսէ, ինսանը սէֆահէթ տիմէք օլուր, վէ ֆազիլէթի րիա իլէ ալտատան տուչուա ճանլըլըղա չիքիւթմէք սալըլըր, հալպուքի ինսան ճինսինէ խասոա չիրքէթի պէչէրէ հագգը գարըլ իթմէլիճէք գատար պոզուլմուշ Նապարիյա պաղմագ վէ տամաէթի ճինսան վէ ճինսանիաթէն Նաֆիկէ եէրտէ գօրգմամագ օլուր : Վէ էյլէն գօրգմագ, էյլէ զէմմէն քէօթիւ տիմէք տիր : Պիզ ինսան ճինսինի էյի տիր տէյի գաբուլ իտէրիզ: Չիւնքի պիզ Ահտի աթիգտէ Ալլահ Թէալա ինսան իչին էյի տիր տէյի չէհատէթ իթմիշ տիր, վէ հիւքմտար իսէ ինսանըն էսանըն մէզհէպին վէ մէտէնիեէթին համիլէրի սիրլէր տէյի իթիգատ իտէրիզ : Վէ պու իթիգատ իլէ կիւլիւք վէ սահիհլիք սէօյլէմէլիեիզ մուզթէճիր օլան նիզամտան չաշմամըգ ճա, սալա գօրգմամալը : Ինսանիեէթին իլմ պօրճու ինսան ճինսինէ տօսթ օլմագ տըր : Բուհանիեէթ Թալիմի Իսա «սիզ պէնիմ տօսթլարըմսընըզ, պիլիւք տօսթ օ'տուր քի քէնտի ճանընը տօսթ ուղրունա ֆէտա իտէր» տէմիշ տիր : Ինսանըն տօսթու օլմագ, ինսանը էյի իթմէք տիր : Հայտուտլար թագըմը, ինսանլըղ վէ մէտէնիեէթին տուշմանի օլուպ, չիրքէթի պէչէրին տէհշէթի

տիրլէր։ Վէ պունլար մատտի սուրէթտէ աչիքեար խըրըղըլար եախօտ գուլթթայի թարիգ օլաուգլարը իչին թուլթուլաուգլարընտա միւճադալէ չայէսթէ օլուրլար։ Լաքին պիր պաչգա եօլտա կիդի խըրըղըլար վար քի, անլէր աչըգ խըրըղլարը կիպի թէչվիգ իտէրեք պէյէր, սուհուլէթ վէրիր անլէրին իլէ կէչմէկսինէ, վէ պու կիրուհ իսէ աչըգ խըրըզգըլարտան տահա պէտթէր, մէրտուտ, ալչագ վէ միւտտէհիմ սայըլըրլար։

Այնի տախի չիրքէթի ինսանըն իչինէ կիրմիշ օլան ֆըսգը մէրտուտէյի եանի գապահաթը կիդէմէք, խաստա հաճէթսիզ օլմագ, անըն պէսլէնմէքսինէ սէպէպ օլմագ տիմէք տիր։ Պունու հէր քէս իթիրաֆ իյլէր, անըն իչին ճէսարէթ պիրլէ, վագիֆէմիզ իգթիզասը, իտա՛ նիհայէ ֆազիլէթի կյզահ խուսպ մէտհ իթմէք, քէզալիք անըն մուգիրրի օլան ֆըսգըն տախի բէրտէսինի եըրթըպ աչմագ, նագշ իթմէք վէ էյի ատէմլէրի անտէն սագընտըրմագ տըր։ Ֆազիլէթ, ինսանա էյլիք իթմէք տիր վէ ֆըսգ իսէ ինսանը սէֆիլ իթմէք տիր։

(Տէվ․)

Խմբագիր,

Ինչպէս ամէն տեղ և ամէն ազգի մէջ կան անպիտան և վատ մարդիկ, այնպէս կան և մեր թշուառ ազգի մէջ. այդ մարդիկների ամենամեծ առաքինութիւնն է անձնական շահախնդրութիւն և նախանձ նոցա վրա, որոնք ընդունակ են այդպիսի շահախնդրութիւն շատ հեշտութեամբ զոհել ընդհանուրի օգտին։ Թէպէտ ընդամենն ո՛չ աւելի է քան չորս տարի իմ գիւղօրական և գրականական ասպարէզ մտնելս, սակայն բաղդի բերմամբ հանդիպել եմ այնպիսի հանդիսաւոր և տագնապալից ճգնաժամերին մեր ազգային կեանքի մէջ, ուր դարձեալ նոյն բաղդի բերմամբ, կարողացել եմ այնչափ օգտաւէտ գրանցիլ մեր անտէր և հեգ ազգի շահերին, որ այս օր իմ արժանիքէս շատ աւելի համակրանք և շնորհակալութիւն եմ վայելում բոլոր ինձ անձամբ թէ լոկ անունով ճանաչողներից։

Լինելով այսպիսի երջանիկ կացութեան մէջ իմ ազգայինների սիրոյ վերաբերմամբ, ի սկզբանէ հետէ ես ունեցած եմ սակայն այնպիսի թշնամիներ էլ, որոնց համար աչքի փուշ է եղած բազմութեան համակրութիւնը դէպի ինձ։ Այդ «բարի անձինք» և «յարգելի ազգայինք» չխնայեցին իմ դէմ ամեն տեսակ գաղտնի և յայտնի զրպարտութիւնք, բամբասանք և դաւ, որոնց արդիւնքը սակայն ոչինչ պիտի լինէր Ռուսահայոց մէջ, ուր կայ արդէն հասարակաց կարծիք և դատաստան։ Տեսնելով այս հանգամանք յիշեալ «բարի մարդիկ» բարեյաջող դէպք գտած կարծեցին իրանց համար իմ Կ. Պօլիս գալս, ուր շատ բնական է, որ շատ հեշտ կարելի էր սրանք պղտորել իմ դէմ, քան թէ Ռուսահայոց մէջ։ Կ. Պօլիս գալուս օրից ի վեր, ասում եմ, էլ հանգիստ չկարողացայ գտնել այդ «բարի մարդիկների» ձեռքից, որոնք սկսեցին ամեն կերպ աշխատել վրէժխնդիր լինել ինձ քսու միջոցներով այն ամեն բացարձակ հարուածների համար, որ ստացել են նոքա ինձնից Մշոյ մէջ և այլուր իբրեւ փաստակար արարածներ և Էջմիածնի ամռնական փողերը յափշտակող։ Նամակներ Պատրիարքին, Նամակներ խմբագրութեանց, Նամակներ մասնաւոր անձանց էլ չէին դադարում ստացվիլ, վերջապէս բանը հասաւ այն տեղ, որ խեղճ Փիլիպպոս եպիսկոպոսն անգամ գործիք եղաւ Էջմիածնի և Մանկունու այդ երկու դիկտատորներին, որոնք Պետերբուրգ նստած գիշեր ցերեկ զբաղված են միայն Էջմիածնի գործերով և նորա փողերով . . .

Այս «բարի մարդիկների» այսպիսի գործողութեանց ազդեցութիւնք սկսեց ժամանակէ ի վեր արտատպվիլ և տեղիս լրագիրների մէջ, որ ի հարկէ ինձ բաւական վնաս պիտի պատճառէին։ Բայց արդարութիւնը և Աստուած ամեն տեղ օգնութիւն կ'հասնեն. ո՛րչափ տեղիս լրագիրների մէջ աւելի էր արտափայլում այսպիսի ինսինուացիա, նոյնչափ աւելի էր մեծանում դէպի ինձ Ռուսահայոց համակրութիւնը։ Այս օրերս մանաւանդ այնչափ համակրալից նամակներ սկսեցի ստանալ Կովկասի և Ռուսաստանի զանազան քաղաքներից, որ նոցա տպագրութեան տալը ամբողջ ամիս կ'պահանջէր։ Հէնց լոկ այս ինձ հերիք մխիթարութիւն կարող էր լինել, եթէ տեղիս մի քանի լրագիրների վատութիւնը արդէն չափը չանցնէր, վասն որոյ այդպիսիների ջանքերը մի հարուածով փշրելու համար, ստիպված գտնվեցայ նախ օրինաւոր բաւարարութեան դիմել, երկրորդ՝ ուղարկել Ձեզ միայն երեկ ստացած նամակս մի այնպիսի մարդից, որը ամբողջ կէս դար յայտնի է ազգի մէջ, ինչպէս քերթողահայր, եկեղեցւ պաշտօնեայ և գործիչ. այդ անձը Տէր Գաբրիէլ Պատկանեանն է, հարազատ հայրն յայտնի քերթող Ռափայէլ Պատկանեանի։ Խնդրելով Ձեր քմաց համաձայն քաղուածք անել այդ երկար գրութիւնից. կ'ուղարկեմ եւս Ձեզ մի ինքնագիր նամակ դէպի ինձ ուղղեալ Էրզրումի գաղթականութեան հետ մաքառելու ժամանակ նոյն Փիլիպպոս եպիսկոպոսի, որը իբր թէ ինսինուացիներ է անում այժմ իմ դէմ Էջմիածնից։ Թէ մինչեւ ո՛ր աստիճան ճիշդ են այդ ինսինուացիները ցոյց կ'տայ օրինաւոր դատաստանը, բայց թէ ի՞նչպէս է վկայում ինձ համար նոյն ինքը Փիլիպպոս եպիսկոպոսը, այդ կ'երեւայ նորա նամակից, որին խնդրեմ տեղի տալ նոյնպէս Ձեր լրագրի մէջ։

Ընդունեցէք իմ յարգանաց հաւաստիքը

ԳՐԻԳՈՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Տիգրանակերտ 17 օգստ. 1878

Բարձրապատիւ ազնիւ և ազգասէր սիրտ,

Յուլիս 23 թուագրեալ նամակնիդ ուրախութեամբ սրտի կարդացինք, որոյ վասն իմ շնորհակալիքըն յայտնեմ դէպ ի ձեր ազգասիրութիւն։

Գոհ եմ ձեր սիրելութենէն որ գաւառիս Հայոց համար պլլոր չը գաղթելու մասին ձեր փափաքըն յայտներ էիք հանդերձ պատճառներով, որոց վասն յանչափս ուրախացանք։

Մեք բստ մեր կարի գաղթականութեանց առաջքն առնուլ կաշխատինք, սակայն Տէր մի՛ արասցէ, երբ թշուառ Հայն վերջնական կերպիւ տեսնէ և համոզուի թէ ալ իր անտանելի վշտացն մի դարման և ճար չպիտի լինի, այլ առաւելին սարկութեան մէջ պիտի չքանայ, յայնժամ գաւառս և գուցէ այլ տեղեր Հայերէ թափուր պիտի գտնուի։

. . . .

Իսկ քաղաքիս շրջակայքն ի բարբարոս Քիւրտ հրոսակաց և Աղայներէ գործուած սպանութիւնքն, առևանգութիւնքն, կողոպտումներն անհամար են և անգրելի, որովք ոչ միայն հացի, բնակարանի եւ հանդերձից կարօտ մնացող խեղճ Հայերն գաղթել ստիպուած են, այլ և եկեղեցիներն և վանօրայք եւս մերկացան իրանց հօտերէն, ինչքերէն և աւերակ դարձան։

Սոքա սուգիս պիտի վշտացնեն ձեր ազգասէր սիրտն, սակայն քաջայոյս ալ եմք թէ չպիտի յապաղիք գաւառիս Հայոց այս սրտաճմլիկ կացութիւնն և անտանելի վիճակն ներկայել ուր և առ որ անկ է, թերեւս մարդասիրական կարեկցութիւնն և քրիստոնէական Ս. հաւատոյ նախանձախնդրութիւնն շարժեն բարերար սրտեր, դարման և ճար փրկութեան գտնել բիւրաւոր Հայոց, անյապաղ։

Զայս խնդրելով Ձեզանից մնամ ակնդէտ սպասող ձեր մխիթարար բանագրութեանց եւ աղօթարար ձեր բարեսրտութեան

Փիլիպպոս Եպս. Խ. Նշանեանց
Առաջն. Տիգրանակերտի և վիճակաց

ԶԱՐՄԱՆԱԼԻ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ

ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԸ

—

(Մ[illegible] 4733րդ [illegible])

Կ'ըսեմ թէ ինչ որ ալ ըլլայ պաշտօնդ ու եթէ խելքին պակասութիւն մը եկած չէ, բրածդ մեծ անքաղաքավարութիւն է։ Ուրեմն իբրեւ մարդ և իբրեւ քրիստոնեայ կ'ըսենք, դադարեցէք անքաղաքավարութեամբ գործելէն, դադարեցէք ձեր որոշումներն, սկզբունք և բօլիսին յարգելէն։ Դադարեցէք Աստուծոյ և Քրիստոսի եկեղեցիք հալածելէն, դադարեցէք Հայք Ամերիկոյ և Եւրոպիոյ մէջ հալածելէն, դադարեցէք բնիկներուն կամքին և մաքին տիրելէն։ Դադարեցէք որբք և որբեւարիք անտէր ընելէն։ Դադարեցէք ծոյլ և հեղգ կեանք մը անցունելէն, և հետեւապէս իբր կենդանի Աստուծոյ ժիր Առաքեալներ Աստուծոյ խօսքը քարոզեցէք։ Դադարեցէք Հայոց անունովը մուրալէն, ու մեծամեծ գումարներ հաւաքելէն, և որով ձեր անձայն միսիօնարք Տաճկաստանի մէջ պահելէն։ Դադարեցէք ձեզի դէմ եղողներու թշնամութիւն յայտնելէն և նոցա շուն տիտղոսը տալէն։ Դադարեցէք, որբերուն և որբեւարիներուն ստակը շուայտութեամբ վատնելէն։ Դադարեցէք անգղիերէն լեզուն շան լեզու կոչելէն։ Դադարեցէք Տաճկաստանի մէջ իբր վիւքէլա ապրելէն։ Դադարեցէք քրիստոնեայք գայթակղեցունելէն։ Դարձեալ մարդկութեան եւ քրիստոնէութեան սկզբունքներն զանց ընելէն։ Դադարեցէք սահմանափակ հրահանգութիւն տալէն։ Դադարեցէք ձեր աշակերտներէն գրաւոր խոստմունք առնելէն, թէ իրենց ընթացքը աւարտելէն յետոյ Տէրոջը գործին մէջ պիտի գործեն։ Եւ վերջապէս դադարեցէք անխոհեմ կողմնակցութեան գնոյ մէջ խորդալէն որ տեսնաք, թէ ի՛նչ է աշխարհին ուզածը և փափաքածը, և թէ ի՛նչ կը դառնայ որուն վրայ հետեւութիւնք։ Բարիք ընել քիչերուն գործն է, իսկ չարիք ամեն մարդու գործ. Հացի խնդիրը ամեն անձի հանապազօրեայ խորհրդածութեան նիւթն է. բայց առաքինի, բարեսէր և սկզբունքի տէր անձինք, հացի աղագաւ արդարութիւնը և ուղղութիւնը ոտից կոխան չեն ըներ։ Ապրիլ իբր առաքինի և բարեսէր անձ, քիչերուն գործն է. բայց ընդհակառակն ապրիլ իբր մոլի, չարերուն գործն է։ Ապրիլ փորոյ համար միայն, ասիկայ չարերուն գործն է։ Ապրիլ իբր առաքինի և բարեսէր անձ, ասիկայ քիչերուն գործն է։

Փորո՞յ համար միայն ապրիլ կ'ուզես, կ'ըսեմ, թէ աղէկ կ'ընես։ Բանզի կատուն ալ մեծ ջանիւք և

ԹՈՒՃՏԱՆ ԳԸՃԼԱՐ

(57)

—

սուսուն պիւյիւք էհէմմիյէթի եօգ տուր, վէ պու սատամլար օլ ճինհէթի չօգլուգ տիւչիւնմէեօրլար։

—Օնա չիւպհէ նէ՞, սինեօր, տէտի. ճէվապ վիրմէքտէ խոր Մէրքիւցցա, չիֆթլիքտան նիզամսըզ նա թամալիզ հարէքէթ իթմիքճէ, մեւանընտա խիթիլալ հըգտռճագընտան վէսվէսէ խոէճէք սալը սէպէպինիզ օլամազ։ Լաքին հազգընըզ վէ վագիֆէնիզ իւզրէ, խրլէրին ալըշմըշ օլտուղլարը հապճա սէրպէսիյէթլէրէ գարշը մուամէլէ խանինիզ։ Շու գատար քի տանըրըզըն պիւյիւք գըզը պու էհլէրի թահրիք իթմէք իսթէտիկինտէ, օ գուզու օլան էսիրլէր գուրտ, վէ ասրա տախէ գաբլան օլաճագլար տըր։

—Ֆագաթ պու հալի մէնն իտէճէք պիր վասըթա պուլմալը տըր, տէտի Մարիալ։

—Օլ պապատէ պէն պիր չարէ պիլիրիմ։

—Նէ՞ չարէ տիր։

—Սէրպէսթ ամէլէլէրի գազանմագ։

—Պու նա՞սըլ օլապիլիր։

—Պուրատա չալըշան Իսբանեօլլար, արապալարը տայիմա թահգիր իտիյօրլար, չիւնքի պու արապալար էն չօգ չալըշըճ, չալըշգանլարընտա մուգապիլ տէ իւճրէթ ալմազլարտըր, սէրպէսթ ամէլէլէրին ֆազլա իւճրէթ ալմալարընա մանի օլուրլար։ Պունտան տա գաթինագար, արապալարըն իմթիեազաթը մախսուսլէրի օլտուղու ֆիքրինտէ տիրլէր, նաօըլ քի պէն տախի էյլէ օլտուղունու զանն իտէրիմ։ Ալէլ խուսուս արապալարըն վէ պէեազլարըն միւսավի սուրէթտէ գուլլանըլմալարը, պէեազլարա բէք ֆէնա կէօրինիր։ Պինաէն ալէյհ, սինեօր, իշպու րէգապէթտէն միւսթէֆիտ օլմագլըգ գատար ալէմաէ գօլայ պիր չէյ եօգ տուր։ Շէօյլէ քի, Իսբանեօլլարըն իւճրէթլինի ճուզի տէրէճէէ արթըրըրըզ, վէ եախօ օլանլարը չէտիտէն ճէզալանտըրըրըզ։ Օ հալտէ, պիր իխթիլալ վէ խուսուն հէնուզ գուվվէտէ օլտուղունտա, սէրպէսթ ամէլէլէր սիզին թարաֆընըզը իլթիզամ իտէրլէր, հէմ տէ, վագտա պունլարըն միգտարը, տիկէրլէրինտէն աղ իսէ տէ, միւքէմմէլ սուրէթտէ սիլահլանտըրըլըր թագտիրտէ, մուվաղէնէն ալըր ճինհէթի քէնտի թարաֆլարընտա գալմըշ օլուր։

—Հագգընըզ օլմալը տըր։

—Սինեօր, հագգըմ օլտուղունա շիւպհէ ճայիզ տէյիլ տիր։

—Էօյլէ իսէ, պունլարըն իւճրէթինի սիզ արթըրըրըզ, վէ ֆազլագալարա պիր եանտամ եարըշտըրըրըզ քի, ամէլէլէր սապահտան իւճրէթլէրինին արթմըշ օլտուղունու կէօրսիւնլէր։

—Պէք ալէա, սինեօր. իշթէ պու թէտպիրինիզ բէք ագըլլըճէ տիր։ Շիմտի, միւսաատէնիզլէ, եանի նօքսանը վէ տահըրըզըն գըզըլը հագգընտա թասավվուրաթընըզ նէտէն իպարէթ օլտուղունու սիւալէ ճէսարէթ իյլէրիմ։

—Տահա օ ճինհէթի պէն տէ պիլմէմ, օլ խուսուսու իլէրուտէ գարարլաշտըրաճաղըմ, տէտի ճէվապ վիրտի Մարիալ, աչիքեար պիր թէրէտտիւտ իլէ սօնրա։

—Սինեօր, պուրատա իքի քիշի վար տըր քի, քէնտինիզի անլէրտէն սագընմանըզը իխթար իտէրիմ, տէտի տէվամ իթտի Մէրքիւցցա, պունլարտան պիրի, պանտա մուավին տէտիկիմ թայֆեն իմիշ, պանտա խուլէֆ օլաճագը գարալըշտըրըլըրմըշ Ֆրանսըզ, տիկէրի տէ տօգթօր Ժօլէն տիր։

—Պու մէլէզ խայալը սիզէ մախաթարալը՞ մը կէօրինիյօր։

—Էվվէթ, զիրա իկի գըզգարդաշլարը վէ վալիտէլէրինէ ֆէվգէլատէ ուպուտիյէթի վար տըր։

—Հի՞ւր միւ տիր։

—Թէէսսիւֆ օլունուր քի հիւր տիր, լաքին սիզին էմրինիզ թահթընտա պուլունմազտէ, հէր նէ վագըթ իսթէրսէնիզ, տօնագտան կիթմէսինի էմր իտէպիլիրսինիզ։

—Անըն իճապընա պագարըմ։ Ֆրանսըզ Միշէլէ կէլինճէ, սիզէ չիւպհէլի կէօրինտիկի կիպի, պունա տախի չիւպհէլի տիր, պինաէն ալէյհ իկի տախի տէֆ իթմէլիյիմ։

—Օ՛ւս օլուն, սինեօր, քէնտիսի կէլիեօր։

Ֆիլվագի Ժան Րընօ, պու էսնատէ Մարիալ իլէ Մէրքիւցցա եագլաշմագտա իտի։

Ժան Րընօ տախի, Մարիալըն սիկարասը տիւմանընտան, մէզքիւր գալանըզ եօլտա մէրգումըն իքի քիշինին պուլունտուգլարընը անլամըշ իտի։

—Բօրթօ-Րիգօտան ավտէթ իթտինի՞զ մի, միւսիւ Միշէլ, տէտի սուալ իթտի Տէրէյն։

—Էվվէթ, միւսիւ։

—Դոաքիմ քեամիլի Սիժիսմօն Լըրօեուն խարէքեաթընտէն կիլտինիզ, տէյի՞լ մի։

—Զաթէն սէյահաթըմըն մագսատը պու իտի։

Մարիալ, հիչ պիր չէյտէն խապէրտար տէյիլ տիր կիպի կէօրինէրէք,

—Էյ, տէտի, մէզքիւր խարէքեաթտէ սաահըմըն պիր վաքի հէմնամէսի պուլունտուղու խապէրինի կէթիրտինի՞զ մի։

Պու տէրէճէ քիւսթախանէ հէյէտէ գարշըլընտա, Ժան Րընօ սօղուգ գանլըլըղընը ղօյպ իթմէեէրէք,

—Պու սիւալինիզէ պէն ճէվապ վիրէճէք տէյիլիմ, տէտի։

—Նէ՞ իչին։

—Չիւնքի սանա ղէզըլըղ մատմուազէլ Դօրա պու խըսմէթի իճրա իթմէքլիկի տէրիւհտէ իթտի։

—Քէնտիսինի կէօրտինի՞զ մի։

—Շիմտի քէնտիսինտէն այրըլտըմ, վէ անըն թարաֆընտան սիզի պուլմաեա կէլտիմ. մէմուրիեէթիմ տախի շունու սիզէ պիլտիրմէք տիր քի, մէզգուր սիզի մէրհում բէտէրինին իչ օտասընտա պէքլէեօր, վէ պիրա իֆատէյի մագթ քէնտիսինի պուլմանըզը րէճա իտիեօր։

—Ահ, պէնի պէքլէեօ՞ր մու, տէտի թէքրարլատը Տէրէյն թագրիֆ օլունմազ պիր սէտա իլէ, հալ պու քի, կիւղէլ պիր գատընը պէքլէթմէքլիք, միւտտէթի եօմրիւմտէ իլք տէֆա օլարագ, մուգտու պուլուտուղու հալտէ, տահա ճայիզ տէյիլ տիր։ Իմտի, սինեօր Մէրքիւցցա, պէն մատմուազէլին էմիրլէրինէ իթթիպա մէճպուր օլտուղումտան, չէքիլիք սիզէ Ալլահա ըսմարլատըգ։

Մարիալ պու սէօզլէրի սէօյլէտիքտէն սօնրա, գօնագըն թարաֆընա միւթէվէճճիհ օլտու։ Ժան Րընօ տախի, մէրգումուն արգասընտան, ֆագաթ աճէլէ աճէլէ թագիպ իթտի։

Մէրքիւցցա եալընըզ գալտըղընտա, էլլէրինի օվաշտուրտու, վէ քէնտի քէնտինէ տախի,

—Հէր հալտէ զանն իտէրիմ քի, պախթ ու թալէիմ եարվէր օլտու, տէտի։

—

ժրութեամբ մեծ ծախքն քով կը պատէ միայն և միայն իր փորը կշտացունելու համար ։

Անցեալ ձմեռուան սկիզբները Ածիկեան էֆէնտի հոս հասաւ, և տակէ անցնելու ու Կարնոյ Առաջնորդութեան համար իբր գրածախ գործել, Տաճկաստանի ներքին քաղաքաց մէջ ։ Բայց զանազան պատճառներով (իր հիմնական և թագուն նպատակէն ի զատ) ուզեց ձմեռը հոս անցունել, և այսպէս ընելու յաջողեցաւ ։ Այս առթեն տեղւոյս Աւետարանական ժողովուրդը որոշեց և գրեց Կարնոյ առաջնորդութեան, որ անիկայ ձմեռուան եղանակին մէջ, նաեւ քարոզէ ժողովուրդին կիւրակէ օրեր ։ Բայց Կարնոյ առաջնորդութիւնը բացարձակապէս մերժեց նոցա առաջարկութիւնը ըսելով, թէ իրենք բացի գրածախութենէ ուրիշ պաշտօնով չեն կրնար գործածել զանիկայ ։ Տեղւոյս ժողովուրդը բոլ, բայց կ'յաւելում ըսելու, եթէ արժանաւորութիւն ունի այս անունին, քանզի 14 տարիներէ յետէ վարժապետ չունին, և երկու տարիներէ ի վեր քարոզիչ ։ Վասն որոյ ամեն անձ կրնայ երեւակայել այս ժողովուրդին իմացական և բարոյական վիճակն, նամանաւանդ թէ անոր դեռահաս անդամոց վարքը ու բարքը սառուցեալ աստիճանին կ'մօտենայ ։ Անշուշտ Ց. Ածիկեան էֆէնտի ճանչցողները զիս պիտի մեղադրեն, թէ ի՞նչ վայելչութեամբ կամ յարմարութեամբ այս տիտղոսը իրեն կուտամ ։ Իրաւցնէ ես ալ աղէկ գիտեմ որ ասոր արժանաւորութիւն չունի, բայց ես կ'ըսեմ, թէ երախտապարտութեան հոգիէն մղեալ այսպէս գործեցի ։ Քանզի անիկա իմ քաղաքացիս, ազգայինս և կրօնակիցս էֆէնտիութեան տիտղոսով պատուեց, վասն որոյ ես ալ զինքը ։ Ի վերայ այսր ամենայնի թէ Աւետարանականք և թէ Ազգայինք պատուողին և պատուեալին անարժանաւորութիւնը աղէկ գիտնալուն համար, այս տիտղոսն ուրիշ բան չսեպեցին բայց միայն ծաղրի նիւթ և ծաղրեցին ։ Անշուշտ պարտիմք հաւասարութեան գաղափարը նկատել, և այսպէս ընելով յիշեալ պատուանունը իմ կրօնակցիս չեմ կրնար տալ, թէպէտ և իմ քաղաքացիս փառասէր և մնապարծ ըլլալուն համար, տարակոյս չունիմ որ պիտի ցաւի, զայրանայ և բարկանայ ինծի դէմ, բայց թող ներէ ինծի, ինչու որ իմ բնութեանս մէջ չկայ ատիկայ, երբ անձնական արժանաւորութիւն չեմ տեսնար, քանզի ես յաւէտ բնական քաղաքավարութիւնը կ'յարգեմ, կեղծ ու պատիր սինածութիւնք և պատուանուններ տալ իմ առջիս յարգ չունին ։ Ասկէ ի զատ, եթէ յիշեալ տիտղոսը իրեն տամ, տարակոյս չկայ որ ուրիշներէն միմոս պատուանունը ընդունելու պատրաստ ըլլալու եմ ։ Վասն որոյ ինչ որ ալ ըլլայ, և ինչ որ ալ ընէ, ինծ փոյթ չէ, ու մինչեւ անգամ քաջ հմուտ ըլլամ թէ ինք այս մասին իր գլուխը ամենամեծ քարին պիտի զարնէ, դարձեալ կ'ըսեմ թէ չեմ ըներ, չեմ կրնար և պիտի չընեմ ։ Ուրեմն իրաւամբ կընամ դադրեցունել Պարոն Ածիկեանի տիտղոսը, ինչու որ մինչեւ հիմա այս նիւթին վրայ գրուածներէս ակներեւ կ'երեւի թէ նորա տուած տիտղոսը ուրիշ բան չ'նշանակեր բայց միայն խաբէական պատրուակ մը ։ Մխիթարը որչափ որ նորա քարոզելը արգիլեց ալ նէ, յանձնաժողովը առանց ժողովուրդին և նորա մեծամասնութեան հաւանութիւնն առնելու, անպիտք Պ. Ածիկեանի յանձնեց ։ Քանզի նա որսաց իր խորամանկ կերպերովը, (անանց ալ էֆէնտիութեան տիտղոսը տալով) աղայամիտ յանձնաժողովին սիրտը ։ Շիտակը խօսելով ցաւ. կ'զգամ երբ յանձնաժողով բառը կ'արտասանեմ, քանզի անամենը պիտի ծիծաղին իմ վրաս, որոնք գիտեն մեր ժողովուրդին և անոր ձայն ունեցող անդամոց թըւոյն փոքրկութիւնը ։ Բոլոր Աւետարանականաց թիւը 99, ձայն ունեցող անդամք 25, որոնց 10 հոգին 3 կամ 4 ժամ հեռուն գիւղերու մէջ կը բնակին, և որոնք միայն ամենէն կարեւոր խնդրոց ատեն կրնան ներկայ ըլլալ, երեքը կամ չորսը, բոլորովին անտարբեր են, այսինքն ոչ գործի, ոչ ալ աղօթքի ժողովի հետ գործ ունին ։

Ահաւասիկ կ'մնայ եօթ ու կէս ժողովուրդ քաղաքին մէջ, և հինգ հոգիէ բաղկացեալ յանձնաժողովը ։ Վասնորոյ խնդիրը կ'յանձնենք յարգոյ հասարակութեան բարեբար խորհրդածութեանը, որ նա իր վճիռը տայ այսպիսի մարմինի մը կարեւորութեան ու անկարեւորութեանը նկատմամբ ։ Ասոր և ասոր նման գործքերու և վճիռներու համար բողոքեցինք ալ նէ, ի վերայ այսր ամենայնի, խիստ անքաղաքավար և անճոռնի պատասխան մը ընդունեցինք իրենցմէ, ինչպէս թէ իրենք լիակատար իշխանութիւն ունին եկեղեցական և թէ քաղաքական խնդրոց վճիռներն տալ առանց ժողովուրդին ու եկեղեցիին ներկայացընելու ։ Այս պահանջը միրջին աստիճանի անհիմն և տարօրինակ է, որովհետեւ իրենցմէ և ոչ մին հաղորդութեան անդամ է. հետեւապէս եկեղեցական խնդիրք բնաւ իրենց վերաբերութիւն չունին ։

(Շարունակելի)

Մ. ԳԷՈՐԳ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

Կիրակի առաւօտ՝ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր կողմանէ Լուսինեան Գեր. Խորէն Սրբազան գնաց Պէօյիւքտէրէ, ի դեսպանատունն Ռուսաց, Վեհափառ Աղեքսանդր Կայսեր անունը շնորհաւորելու, ըստ սովորութեան ։ Նորին սրբազնութիւնը ներկայ գտնուեցաւ Պատարագի խորհրդոյն յեկեղեցւոյ դեսպանատան, և տալով Ամեն. Ս. Պատրիարքին և Հայոց ազգին շնորհաւոր բարեմաղթութիւնները ներկայացուց առ Վսեմ. Դեսպանն ։ Պ. Նովիքով շնորհակալութիւն յայտնելով յանուն Վեհ. Կայսեր, համակրալից խօսքեր ըրաւ Ամեն. Ս. Պատրիարքին և ազգին նկատմամբ, և ի ճաշ հրաւիրեց զԼուսինեան Սրբազան ։

* * *

Կիրակի օրը տեղի ունեցաւ Ասորւոց վարժարանին Պարգեւաբաշխութեան հանդէսը նորակառոյց եկեղեցւոյն մէջ ։ 100ի չափ Ասորի տղայք և աղջկունք կը կրթուին անդ՝ հայազգւոյ մը վարժապետութեամբ, որ գիտէ Ասորերէն և Թուրքերէն ։ Բազմաթիւ անձինք ներկայ էին ։ Ս. Պատրիարք Հայրն ալ ներկայացուցիչ մը ղրկած էր իւր կողմէ ։

ԱԶԴՈՒՔ

ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑ ԱՂՋԿԱՆՑ

ՈՒՍՈՒՄՆ

(Ձեռագործութեան, կարի և [illegible])

Այս անունով արուեստանոց մը բացուած է Գում-գափու կոյսարանի փողոց թիւ 2 տունը, ուր կը դասախօսուի «ձեւագիտութիւն», տեսական և գործնական կերպով, կար և ձեռագործ ։

Արուեստանոցիս վարչութեան նպատակն է ուսուցանել աշակերտուհեաց իրենց զգեստները կատարեալ կերպով կարել և կարել ։ Ուստի 10 տարեկանէն վեր ամեն հասակի աշակերտուհիք ընդունելի են, ժամը 3էն մինչեւ 9 ։

Վարչութիւնս պատիւ ունի նաեւ ծանուցանել արգոյ յաճախորդուհեաց թէ ուզեն ու և իցէ զգեստ կամ ճերմակեղէն չինել տալ խիստ վայելուչ կերպով ։

Արուեստանոցս բաց է սեպտ. 1 երեքշաբթի օրէն, ուստի փափաքողք կը հրաւիրուին յիշեալ տունը ։

Հիմնադիր արուեստանոցիս
Օր. Ս. Գ. Ա.

* * *

ՎԱՐԴՈՒԿԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻՆԻՆ

ՆԵՎԻԶԱՏ

ԻՆԿԻԼԻԶՃԷ ԼԻՍԱՆԸՆ ԹԷՏՐԻՍԻ

Թէքմիլ, Գրամմ վէ Թահրիր խուսուսլարընտա

6 [illegible]

ՎԱՅՔԹ ՎԷ ՄԱՀԷԼԼԷՐ

1. Ուզուն չարշը եօգուշու Սէրասքէր ճատտէսինտէ Միքայէլ աղանըն Գրամմխանէսինտէ, հէր տարահ սաաթ 1է չէյրէկ գալարագ.
2. Միրքէճի իսկէլէսինտէ 72 նօ. մէրօրու մաղազասը սաաթ 3տէ.
3. Փէրէի սօգաղընտա ախչամըն սաաթ 2ինտէ ։

Փուսէի թալիպ օլանլար Ուզուն չարշը պաշընտա Փրէնկեան քիթապխանէսինէ միւրաճաաթ ։

* * *

ՄԻՆԱՍ ՉԵՐԱԶ

ԳՐԻԶ ԵՒ ՍՈՒՐ

Արամեան տպարանէն ելած այս հեղինակութիւնը նուիրուած է Հայ մայրերուն ։ Բանաստեղծական և վիճաբանական բազմաթիւ յօդուածներէ զատ, կը պարունակէ ընդարձակ և հետաքրքրաշարժ ներածութիւն մը, որոյ գլխաւոր նիւթերն են. — Դրական [illegible] յարուցած պայքարին, Ս. Ոսկանեանի մի անտիպ նամակն ի նպաստ աշխարհաբարեանց, 1855ի Պատրիարքական հրամանն ի նպաստ գրաբարեանց, Կովկասեան յեղափոխութեան պատմութիւնն, Վարժապետական խնդիր, Արարատեան ընկերութեան ծրագիրն, լեզուի բարենորոգում, Հեղինակին ազգային պաշտօնով երկրորդ ուղեւորութիւնն յԱնգլիա, տեսակցութիւնք Անգլիացի Մրէնիքին գրագէտին հետ, Անգլիոյ Զինկեանէներու լեզուին զարմանալի նմանութիւնք Հայերէնի հետ, Ֆրէնիքէնի Հայերէն սավրին և ի նպաստ Հայերէնի գրած նամակն, լեզուապայքար, Անանիա և Արամազդ, Գարագաշեան և Բէշեան, ևն. ևն.

Կը ծախուի Պօլսոյ բոլոր Հայ գրավաճառաց քով, Ղալաթիա Դումանեան խանին ետեւը 23 թիւ Խաչատուրեան և Վրոյրի թղթավաճառանոցը ։ Բերա Դինեկի գինացի գրատունը ։ Գին 8 ղրշ ։

ԻԼԱՆԱԹ

Վէֆա մէյտանընտա 64 նումերօլու խանէտէ սաքին, չէյխ Հասան պէյ հէր նէվի ալըրլըղը, եանի պաշ վէ կէօզ, վէ տիշ վէ գուլանճ, միտէ, սանճը, հէր տիւրլիւ հէլ ու թանզիմի օլունմազ աղըր վէ սըգըլըրը տէֆ վէ իզալէ իչէճէկի կիպի, սայիր խասթալըգլարա տախի, վէ խուսուսա իւէ սարա, տիվանէ, մէրագ եա գարա սէվտա, նիւզուլ, եանի տամլա, աղըր վէ խըզըլ չարբըլմազ, վէ սայիր իլէլի տիմաղիյէ, վէ սէքէր իլլէթլէրինէ, վէ էքսէրի գադընլարա արիզ օլան խիրբէք չարբընթըլար, վէ չօճուգլարա օլմայան, էվլադը նօյզամայան, վէ սայիր գադըն խասթալըգլարընա, վէ չօճուգլարա արիզ օլան հէվալէ, վէ սայիր չօճուգ խասթալըգլարընա, վէ վէրէմ իլլէթինէ, վէ դամլ իւլ ճէպ, վէ եօքսուլլուգ, վէ պասուր, վէ սըրաճա վէ ճիւմլէ պիլմէղ խասթալըգլարա, վէ ճիւմլէ էստալըգ, էֆէնտիի միւհիմ իլէ յէ ճիւմլէսի մահալլի, օսղուլամ, վէ եա մուգաբիլ, մա մաֆիհ մուտէպէրի գավիլէ գարշընտա պէ իյի Ալլահը թալա էյի օլաճագլարը, վէ միւրաճաաթ խանէյէ իւլմի իւմիտի օլաճագլարը իլան օլունուր ։ 1—10

ՏՕԳԹՕՐ ՄԻՀՐԱՆ ՉԱՐՂԱՐԵԱՆ

Հէր կիւն սաաթ տօնտան եօլլէնէ գատար, Պէյօղլունտա Միսք սօգաղը իթթիսալինտէ Շիշլի սօգաղընտա 18 նումէրօլու խանէսինտէ պուլունուպ, պիրճիմէ խասթալարը գաթիյյէն խալէճէկլէ, վէ սաիր վէ ճիւմլէ կիւնլէրի տախի սաաթ տէօրթտէն ալթըյա գատար, իսէ մէզքիւր խանէսինտէ պուլունմագտա, խասթալարը մէճճանէն գապուլ իլէճէկտիր, վէ հէր կիւն էօյլէտէն սօնրա, Իսթանպօլտա, Պաղչէ գաբուսունտա պիւյիւք կէօմիւք իթթիսալինտէ Համազգային էճզախանէսինտէ տախի օլունաճագը իլան օլունուր ։

Իսթանպօլտա, Պալը բազար ճատտէսինտէ, ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԴԵՂԱՐԱՆ խանէյէ միւսէճճէլ օլուպ, վէ 112 նումէրօ իլէ միւրագգամ օլտուղու հալտէ, եէնի պիր էճզախանէ քիւշատ օլունմուշ տըր ։

Մէզքիւր էճզախանէյի քիւշատ իտէն Սարգիս էֆէնտի, միւրախխաս իտէն զաթլարը հէր ճինսէ իլաչ իլաճը գըլընմագլագլա սայ իթմէքլիք իւզրէ պուլունտուղունու, մա մէմնունիյէթ պէեան իտէրիզ ։

Թաղըրլըք 66 թօբ, ֆլասըլը 66 թօբ, էսէրի ճէսիտ 60 թօբ, քէթիր ղորֆ 204 բաքէթ, սաի միւրէքքէպ 60 գրէճ, սարը բիկ 30 գրէճ, սիեահ բիկ 162 գրէճ, քէթիր թօպրա 504 տաէտ, սարըլ թօպրա 385 տաէտ, սարըլ ղորֆ 60 բաքէթ, միւհր մումու 36 բաքէթ, չէմպէրմ 42 բաքէթ, եաղլը միւրէքքէպ 178 շիշէ, գօֆրա քեաղըտը 30 թօբ, էվռաթ թէզքէրէլիք 30 տէսթէ, չիզկիլի պաթալ քեաղըտ 9 թօբ, սարըլ չիզկիլի քեաղըտ 6 թօբ, ֆրէնկ էսբրուսու 107 տաէտ, սաի էսբրու 60 տաէտ, մէքթուպ ղորֆը 72 բաքէթ, հինտ քեարի պաթալ 6 թօբ, էթրաֆը եալտըզլը թէզքէրէլիք 6 տէսթէ, սարըլ մէքթուպ ղորֆը 6 բաքէթ, էվռաթ ղորֆ 92 բաքէթ ։

Աշլէտմը խաղինէտէ սարֆ օլունմագ իւզրէ տօգուզ եէտի սէնէլիք իւլիւզ իլթիզամընտան, սէնէյի մէզքիւրէ չուպալթը գամէթինէ պէկլի, սայր մայլը միւտաալէա օլունմագ օլուն, պալէտաէ ճինսը վէ միգտարը լէզիմ գէօսթէրիլէն, միւհիմմաթը գըյմեթլէրինի, ինշալլահ իշտիրաքէ եէտիշէճէկ գիւնէ, միւնագասասը ինճրա օլունաճագը, գազը ճինսէլէ, իլան իտէր թալիպ օլանլարըն, էճզա միւզայէտէ միւզայէտէ իչտիմայէ պաշլանմագ լէ իւլէնէն հէր թէրտէզ էվգաթը հիւքիւմէթէ մէճլիսի խուրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր ։

1 իլուլ 297

Ղուրէպա խասթախանէսի իչին տօգուզ եէտի սէնէսի իւլիւզ իլթիզամ, պիլտարսընտան չուպալթը ղայէթինէ, գատար չէնէրի ալթըշար եւմ էվէլ չէր գրէճէն, ալթը այլըգ իւլտի մի օլան իւչ պին տօգուզ եւմ գրէճ միզար ելիւնինի էմանէթ, պէշյաղ մէճիտիէ օն տօգուզ գուրուշ հիսապը իլէ պէհէր այլըգ ...րընըն թէսլիմի իլէ օծուզ պիր կիւն միւտտէթտէ իւչ խուլ չարթ վէ շարտնամէսի սաիրէ իլէ, ... օլունան միւնագասասը, պէհէր գրէճէն եւմ օն փարա, թալիպ իւհտէսինէ պուլունտուղու, վէ իշպու տօգուզ ընտի ճիւմլէ իրթէ, սի կիւնի սաաթ տօգուզտա, գաբը վէրիլէճէկինէ պինաէն, թէ մէզքիւրատէն էվվէլ նօգտան իւլ իմթէի թալիպ օլանլարըն, օճագ պիրինճի բազար իրթէսի կիւնի սաաթ, եւ իւղտէ պէշ թէն գլինէ բազիլ պուլունանլարըն խագլինէսի մէճլիսի խուրէսինէ կէլմէլէրի ։

27 աղուստոս 97 3—3

Բիլեօզ չիֆթլիկի հիւմաեունա միրասը իլէ, Կէլիպօլու ճիվարընտա իւչ հէվալիսինտէ արբաճը մէզրէասընտա, արբաճը գըշլագընտա տօգուզ եէտի սէնէսի իւլիւզ գաղէճինտա, տօգուզ սէքիզ սէնէսի իւլիւզ պուլը խուրօրլընտա գատար, պէլշար ալթըշար իւչ պին տէրտէ, թի միւզաեէտէ օլուպ, իւլ պուլիմ ինէ պէշ եիւզ սայը կիւնի գաբը վէ սայրի վէրիլէճէքլինտէն, իւլ թիճարէ թալիպ օլանլարըն էճզա մէզքիւրտէ խաղինէյի խասսայա չահանէտէ կէլմէլէրի ։

27 աղուստոս 97 2—3

ԽՕԹԸՐ

Ցիւսթիւրան ալթընճը ճիւզի տախի չըգմըշ տըր ։

Մանգալմէլիգ, Իզմիտ, կէրէք սաթըճը էլինտէ, վէ կէրէք Սամէճեան Մինաս էֆէնտի սիւրգէտ. նընտա սաթըլմագտա տըր ։

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԵՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱԼԱՐԸ

Լօնտրա 13 սեպտ.

Ինկլիզ գօնսօլիտի	99-
Եսհամը Ումումիէ աչըլըը	$16\text{-}^{13}/_{16}$
» » գարանտը	$17\text{-}^{1}/_{8}$
1865 Իսթիգրազը	-
1869 »	19-
1871 »	$77\text{-}^{1}/_{2}$
1872 (Պօնտու Բրէգօր)	31-
1873 »	19-
Օսմանլը Պանգասը	$19\text{-}^{1}/_{4}$
Ռուսիա իսթիգրազը 1873	$90\text{-}^{3}/_{8}$
Մըսըր իսթիգրազը պիրլէշմիշ	$75\text{-}^{1}/_{8}$
» իմթիեազըը (չըլէնտըր.)	$95\text{-}^{1}/_{2}$
Տէվլէթի Ալիէնին 1877 իսթիգրազը	$92\text{-}^{1}/_{4}$
Տաիրա սանիէէ	$74\text{-}^{1}/_{2}$
Մըսըրըն Բօյիլա իսթիգրազը	$94\text{-}^{1}/_{8}$
1877 Մուճարիթան էսհամը	$100\text{-}^{7}/_{8}$
Գամպիօ Բարիզ	-

Բարիզ, 13 սեպտ.

Ֆրանսըզ ֆօնտօսու 3 %	85-45
» » 5 %	115-95
Եսհամը Ումումիէ աչըլըը	17-35
» » գարանտը	17-40
1865 Իսթիգրազը	98-
1869 »	96-
1873 »	96-
Ռումէլի շըմէնտը. Թահվիլա.	57-50
Օսմանլը Պանգասը	730-
Դրէտի Լիօնէ	935-
Ռուս ֆօնտօսու 5 % (1877	$93\text{-}^{1}/_{4}$
Ռումանըըն Շարգ իսթիգրազը	83-
Իթալիա ֆօնտօսու	89-45
Մըսըր իսթիգ. պիրլէշմիշ	373-75
Իսբանիա խարիճի իսթիգրազը	-
Գամպիօ Լօնտրա իւզէրինէ	25-35

Բարիզ, (Պուլվար) 13 սեպտ.

Ֆրանսըզ ֆօնտօսու 5 %	-
Եսհամը Ումումիէ	-

Վիէննա, 13 սեպտ.

Լօնտրա իւզէրինէ գամպիօ	117-95
Ռումէլի տէմիր եօլ թահվիլաթը	26-27

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լոտ. Ում. սեպտ. 1 ազըմ. գբ.		18-30
» » սեպտ. 2 ազկ. աչ.		18-25
» » Էն եւղրսէք		18-26
» » Էն աշաղը		18-24
» » Սաաթ 5 տէ		18-24
1863 Իսթիգ. (Մութօն) 6 % ֆ.		96-
1865 » » 6 % ֆ.		96-
1869 » (Բինար) 6 % ֆ.		94-
1872 » (Պօնտու Բրէգօր		$30\text{-}^{1}/_{2}$
1873 » (Բինար) 6 % ֆ.		$93\text{-}^{1}/_{2}$
Ռումէլի շըմէնտըֆէր		56-
Ռարօր	ղուրուշ	57-
Հէվալէսիզ	»	$69\text{-}^{1}/_{2}$
Աղչէ ֆայիզի	%	9-

ՊՕԼՍՈՒՆԼԱՐ ՖԻԵԱԹԸ

Դրէտի ժէնէրալ 6 %	7-15
Սօսիէթէ ժէն 6 %	5-24
Իսթանպօլ Պանգասը	12-20
Սօսիէթէ Օթօման	4-10
Թրամվայ 5 %	390-
Լավրիօմ (մաադէն)	148-

ԱԳՉԵԼԵՐԻՆ ՌԻԱՉԱՍԸ

Օսմանլը լիրասը 100 ղրշտան Ղ. Փ.	
Ինկլիզ լիրասը	109-15
Ֆրանսըզ ալթունու	87-3
Ռօյ	89-28
Գրիմեա ալթունու	-
Պէնաղ մէճիտիյէ	197-15
Մէթալիք	204-
Պէշլիք	207-
Ալթըլըգ	$126\text{-}^{1}/_{2}$
Պագըր	-
Գուրպօն գայիմէսի գարիք	860-

ԳԱՅՄԷՆԻՆ ՌԻԱՉԱՍԸ

Էն եւքսէք	1040-
Էն աշաղը	1040-
Սաաթ 5 տէ	1040-

ՍԱՀԻՊ ՎԷՔԻԼԻ — ԿԱՐԱՊԵՏ Ց. ՓԱՆԹԵԱՆ